

ՄԱՏԵՆԱԳՐԱԿԱՆ

(ԽԵԻ) ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԹԼԿՈՒՐԱՆՑԻ

Բ. ԳԱՆՁԵՐ

= 1 =

ԳԱՆՁ ՎԵՑ ԱԻՈՒՐ ԾՆՆԴԵԱՆ

Ա.

Յաննդական լուսոյն խոնարհեալ,
 յերկնից իջեալ եւ առ մեզ եկեալ,
 բանդ որ ընդ Հաւր յերկրի երեւեալ,
 եւ ի Կուսէն մարմին ըզգեցեալ,
 Աստուած եւ մարդ նոր միաւորեալ,
 մարդ եւ Աստուած անշփոթ միացեալ,
 Ի Բեթղահէմ ի յայրին ծնեալ,
 խանձարրապատ ի մըսուր եղեալ,
 յարեւելեան մոգուցըն պատուեալ,
 ոսկի, կընդրուկ եւ զըմուռ բերեալ.
 Բարեխաւսութեամբ մաւր քո եւ Կուսի,
 զմերս ընկալցիս պատարագ բանի.
 Աղաչեմք:

Բ.

Ողորմեցար ձեռաց քոց ստեղծեալ,
 ազգի մարդկան, մեղաւք վարատեալ,
 զհաւտ քո յերկինս անմուար թողեալ,
 մոլորելոցս ի խընդիր եկեալ,
 զոր եւ զըտեալ եւ ի յուս բարծեալ,
 եւ յերկնային փարախըն մուծեալ,
 ըզճրագ մարմնոյդ լուսով քո վառեալ,
 եւ անմաքուր տանս աւել ածեալ.
 Գրտեր զպատկեր քո նորացուցեալ,
 եւ երկնայնոցըն հաղորդս արարեալ:
 Բար.

Բնագիր Ծ = Զեռ. Ս. Գ. Թ. 135:
 Հմմտ. Շ = Զեռ. Ս. Գ. Թ. 278, Գանձ-
 դիրք, ԺԵ. զար. Նոյնը կը գտնուի ըստ
 Conybeareի ծուցակին 1411-2 թուին զբը-
 ուած Գանձգրքի մը մէջ, վերնագրուած՝

Գանձ Յովհաննու Թլկուրացւոյ (էջ 113բ 17),
 Բ. — 2. — վարատեալ, վայր անկեալ, Շ:
 6. — մուծեալ, տածեալ, Շ:
 7. — վառեալ, լուցեալ, Շ:
 9. — զըտեալ, զըտեալ, Շ:

Գ.

Վերապատուեալդ ի հրաբուն զաւրաց,
անլըռելի ծայնիւ սրբրասաց.
ի սկըզբանէ Բանդ Հաւր առ Աստուած,
եղեր լըրումըն տեսանողաց.
զգեցար ըզկերպս հողեղինաց,
նըկարագիր Հաւրըդ եւ լոյս փառաց.
զոր աւրհնութիւն ըստ կարի մըտաց,
քեզ մատուցուք Տէր ըստ արժանեաց.
Փառք եւ պատիւ լ երկրրպագութիւն,
հացիդ կենաց եւ մեր փըրկանաց:
Բար.

Դ.

Այսաւր երկինք ի վերուստ ցընծան,
եւ լուսաւորքըն պայծառացան.
այսաւր երկիրըս նորոգեցան,
քանզի որոմըն չարին բարծան.
այսաւր խաւարըն կռապաշտութեան,
հալածեցան եւ անհետ կորեան.
ցաւք եւ անէծք, լ երկունք ծնընդեան,
այսաւր բարծան ծնընդեամբ կուսական.
այսաւր հըրեշտակք ընդ որդւոց մարդկան,
փառաւորեն զԱստուած յաւիտեան:
Բար.

Ե.

Նոր աւրհնութիւն նորոգ բազմացաւ,
նոր արքային որ այսաւր ծընաւ.
անտանելին ի մարմնի տարաւ,
եւ անսահմանըն սահմանեցաւ.
անժամանակն ընդ ժամանակաւ,
եւ հինաւուրցն Աստուած մանկացաւ.
հուրն ի խըռիւ եղեալ ոչ կիզաւ,
եւ մորենի կոյսն անուանեցաւ.
զի ի սկըզբան մարդըն ցանկացաւ
աստուածանալ, եւ անդ ոչ հասաւ.
իսկ արարիչն եկեալ մարդացաւ,
վասն այնորիկ մարդն աստուածացաւ:
Բար.

Գ. — 1. — հրաբուն, հրեղէն, Ծ:

2. — անլըռելի, անբաւելի, Ծ:

3. — Հաւր առ, առ Հաւր, Ծ:

6. — նըկարագիրըդ Հաւր քո փառաց, Ծ:

8. — մատուցուք, մատուք, Մ:

Դ. — 8. — բարձան, լուծան, Ծ:

9. — այսաւր, որով, Ծ:

Ե. — 8. — մորենի, մարենի, Մ. — ան-

ուանեցաւ, կոչեցաւ, Ծ:

Զ.

Էն միշտ յէէն, միշտ Հաւրէն ծընեալ,
կերպիւ մարդկան յերկրի երեւեալ.
որպէս զանծրեւ ի գեղման իջեալ,
բանզի Դաւիթ այսպէս վրկայեալ.
Կոյսըն յղացեալ, զՄանուէլ ծընեալ,
եւ ի յերկրի ընդ մարդկան շըրջեալ.
վէմն ի լեռնէն անծեռին հատեալ,
եւ Բելիար եղեւ խորտակեալ.
զմարգարէիցըն կանխաւ ճառեալ,
այսաւր զըրորն եկեալ կատարեալ.
որ էր ընդ Հաւր ի յաթոռ բազմեալ,
եւ ընդ Հոգւոյն յախտեանս աւրհնեալ:
Յիշ.: Եւ եւս.: Զանծ.:

Է.

Սուրբ սրբուհի մայրդ անհարսնացեալ,
ի հրակերպից դասուցն երանեալ.
սափոր ոսկի, գաւազան ծաղկեալ,
տախտակ բանին, մատամբ ձեռագրեալ.
լեառըն խընկեալ, եւ հովիտ ծաղկեալ,
դուռըն փակեալ, եւ աղբւր կընքեալ.
աթոռ կազմեալ, ուր արքայն բազմեալ,
ամպ լուսափայլ, ցօղ քաղցրածաւալ.
զերզըս մատոյ, զնրէրս աղբրսեալ,
առ Բանն Աստուած ի քէն մարմնացեալ.
լեր բարեխաւս բանիդ մարդացեալ,
տեսլեան իւրոյ մեզ արժանանալ. (*)
եւ ի գալուստն իւր սուրբ հանդերծեալ,
ի յանդրանկաց դասըն միանալ:
Ող.:

= 2 =

ԳԱՆՁ ՀԻՆԳ ԱՒՈՒՐ ՀՈԳՈՅ ԳԱԼՍՏԵԱՆ

Ա.

Յաւէտ իսկապէս, ընդ Հաւր միապէս, եւ աստուածապէս.
ելումն էապէս, անըսպառապէս, եւ անհատապէս.

Զ. — 6. — եւ, որ, Շ:

Է. — 1. — սուրբ, չունի, Շ:

4. — ձեռագրեալ, ձեռագրեալ, Շ:

11. — բանիդ, բանին, Շ:

14. — յանդրանկաց, յարգարոց, Շ:

(*) Վերջին երկու տողերէն առաջ Շ
օրինակը ունի յաւելուածաբար հետեւեալը.

եւ զստացող այս զանծիս յիշեալ,
Տէր Յովաննէսն որ ետ զսա կազմեալ.

Բնագիր Ծ: Հմմտ. Ղ = Զեռ. Ս. Զ.
թ. 2011, Գանձգիրք, թկ. 1460, բոլորգիր
լաւ: Նոյնը կը գտնուի նաեւ Ս. Ղազարու
1394 թուականով մէկ Գանձարանին մէջ:

Վերնագիր. Յովանէս Թըլգուրանցոյ
ասացեալ վասն Հոգոյն Այ. Գալլըստեանն, Ղ:

ինքնիշխանապէս, հրգօրեղապէս, եւ նոյն տիրապէս.
Որոշոյ նմանապէս, փառաւորապէս, եւ արարչապէս.
ինքնազաւրապէս, կատարելապէս, բանաւորապէս.
որոշելապէս, անբաժանապէս, միաստուածապէս.
անորոշապէս, անգիտելապէս, եւ անյեղապէս.
ահա կեցո զմեզ, Տէր, եւ արդարացո, Հոգի Աստուծոյ:
Ա.

Բ.

Որ ի ջուրս գոլով, ստեղծագործելով, ըզբեզ յայտնելով.
զհրեշտական առնելով, դասիւ եւ կարգով, շնորհրս բաշխելով.
զերկիր ստեղծուածով, բուսով եւ տընկով, խոտով բանջարով.
զերկինս երկնայնով, զարդարեալ գեղով, լուսնով ւ արեւով.
ըզծովըս լընլով, լողական զեռնով, մեծամեծ կիտով.
զաւդս օդականով, զարդարեալ շրքով, թըռչուն հաւերով.
զազանս անասնով, եւ չորքոտանով, սողունս առնելով.
զԱդամ ստեղծելով, ի տիպ առնելով, քեզ նրման գոլով.
յԱդամ փրչելով, զոր ստեղծեալ ծնուով, հոգով կենդանով.
պարգեւըս տալով, ճոխ ցուցանելով, երկրի տիրելով:
Ահա

Գ.

Վեհ երեւելով, Ադամ իւր պատուով, գերազանց գոլով.
իմաստ շնորհելով, քահանայելով, թագաւորելով.
ի դրախտին դնելով, բազմախիտ ծառով, կանաչ տերեւով.
զանազան պըտղով, անթառամ գունով, եւ անուշ հոտով.
պատուիրան տալով, բազմացն ուտելով, միոյն չուտելով.
զոր ոչ պահելով, մերկացաւ փութով, ծածկեալ թըղենով.
զնոյն այսար գոլով, բո պայծառ լուսով, նոր զարդարելով:
Ահա

Դ.

Աղբեր գիտութեան, պարգեւ բարութեան, տուրք ողորմութեան.
Հոգիդ զաւրութեան, եւ իմաստութեան, հոգի գիտութեան.
հոգի խորհրդեան, հանճար իմացման, առաջնորդական.
երկիւղածութեան, աստուածպաշտութեան^ը եւ յաջողութեան.
Գոյին զաւրութեամբ ջուրք բաժանեցան, ճանապարհք բացան.
մատըն հայրական, աստուածայնըման, ստանաս զամենայն.
յորժամ եւ յորքան ախորժես զարժանն տաս անհատական.
քահանայական, եաթըն խորհրդեան, եկեղեցական:
Ահա

Ե.

Նոր ծայնիւ գոչեալ, նոր երգս յարինեալ, նուագիւ պար առեալ.
Հոգւոյդ պարգեւեալ, որ այսար իջեալ, յառաքեալս հանգեալ.
զնոսա մըկըրտեալ, մարմնով հրայգինեալ, եւ հոգով մաքրեալ.

Ա. — 4. — ... և արարչապէս, փառաւորապէս, Դ:

5. — ..., ... բաւականապէս, Դ:

Դ. — 4. — անուշ, Դ:

Դ. — 6. — ստանա, Ծ:

Ե. — 1. — նվագիւ, Ծ:

գորդոյ խոստացեալ, եւ զհար պարգեւեալ, քո տէր կատարեալ.
ծիր առատ հեղեալ, պարգեւըս բաշխեալ, լեզուս բաժանեալ:
Ահա ...:

Զ.

Նորա որբ տեսեալ, որբ անդ պատրաստեալ, յաշխարհաց եկեալ.
Պարթեւքն սարսեալ, Մարբն զարմացեալ, Գամիրք հիացեալ.
Կրեռացիք լըւեալ, Արարիք սաքրեալ, ւ այլք պարաւանդեալ.
զոր Պետրոս ելեալ, զՅովիէլ բերեալ, զգիրն յայտ արարեալ.
որում հաւանեալ, եւ հաւատացեալ, երեք հազար լեալ.
եւս առաւելեալ, թիւ քան զթիւ անցեալ, անբաւս երեսեալ:
Ահա ...:

Է.

Նոր նորոգաւդին, Հոգւոյ ճշմարտին, փառս տացուք նրմին,
որ ընդ հրեշտակին, յաւետիս կուսին, յիշանել բանին.
կազմող տաճարին, լինէր էակցին, ստեղծանէր մարմին.
առ Յորդանանին, աղաւնայկերպին, հանգչէր առ Որդին.
վասն որոյ տանջին, որբ հայհոյեցին, զԱստուած սուրբ Հոգին.
եւ ոչ ունիցին նորայ թողութիւն աստ ւ յաւիտենին:
Ահա ...:

Ը.

Էիդ երգեսցուք, զէդ փառատրեսցուք, յէէդ խնդրեսցուք.
հոգւով մաքրեսցուք, մարմնով սրբրեսցուք, զի արժանացուք.
ըզմեղըս թողցուք, անարգեսցուք, երես դարձուցուք.
յԱստուած դիմեսցուք, բարիս գործեսցուք, աղօթս արասցուք.
գտնարըս պաշտեսցուք, զժընողս պատուեսցուք, զիրեար սիրեսցուք.
քեզ ծառայեսցուք, սպասաւորեսցուք, երկրպագեսցուք.
զքեզ դաւանեսցուք, խոստովանեսցուք, եւ հաւատացուք.
շնորհիւ քո լըցցուք, զմեզ կանոնեսցուք, զայլըս խրատեսցուք:
Յիշ.: Եւջեւս.: Զան.:

Թ.

Սուրբ Կոյս Մարիամ, վարդապետիւ փայլմամբ, ծաղիկ անթառամ.
ի քէն աղերսամ, փափաքեալ ցանկամ, բաղձանաւ տարփամ.
հոգովըս տենչամ, սարսեմ եւ դողամ, զի արժանանամ.
հոգով ժըրանամ, մարմնով զգաստանամ, եւ կարողանամ.
ի մեղաց դառնամ, արտասուեմ եւ լամ, զի արդարանամ.
սրբութիւ հաւատամ, առ քեզ դիմեալ գամ, մայրըդ բարեխնամ.
զի ի միւսանգամ, զալըստեանն յայնժամ, նորոգեալ ցընծամ:
Ող.:

(15)

Ն. ԵՊՍ. ՅՈՎԱԿԱՆ.

Զ. — 1. — ... որք անդ պատահեալ ..., Դ. Է. — Զուցի, Դ.